

Beskrivningar av riksintresseområden för naturvård och Natura 2000

Områden av riksintresse för naturvård är mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt, som på grund av dess naturvärden ska bevaras och, så långt som möjligt, skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas.

Av riksintresse för naturvård är ett urval områden med de bästa exemplen på landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden karakteristiska för landets olika naturgeografiska regioner. De kan också representera mycket sällsynta företeelser utifrån ett nationellt eller internationellt perspektiv.

Riksintressen för naturvård

Områden som utgör riksintresse för naturvård inrättas enligt 3 kap. 6§ miljöbalken. Nedan följer beskrivningar av de fem områden som finns i Nynäshamns kommun. För en mer ingående beskrivning hänvisas till riksintressebeskrivningarna som enklast hittas i Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur: <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Muskån - Hammersta - Häringe

Muskån (Hammerstaån) är ett av kommunens längsta vattendrag och är en viktig lokal för den ursprungliga stam av havsöring som reproducerar sig och har uppväxtområden i ån. Muskåns dalgång har även många ovanliga insektsarter och betesmarkerna i omgivningen har en rik hävdgynnad flora. Muskån är inte skyddad, men har högsta bevarandestatus i kommunens Naturinventering och ingår i Ösmo värdekärna, en lokal grön värdekärna i grönstrukturen.

Området Häringe-Hammersta bildar ett naturligt större ädellövskogsområde av sällsynt karaktär för Södertörnstrakten (området delas med Haninge kommun) och innehåller en mycket rik flora och fauna. Lång kontinuitet i markanvändningen är en starkt bidragande faktor till denna artrikedom. Kuststräckan utanför Häringe är viktig för många rastande och övervintrande fåglar. Området Häringe-Hammersta skyddas som naturreservat.

Slätmossen

Regionens största mossekomplex, vars värden ligger i att det är säreget, orört och stort. Området hyser en rik och representativ flora och fauna med stort inslag av rödlistade arter. Området skyddas genom naturreservatet Slätmossen-Borgberget.

Östra Styran

Den mest värdefulla fågelsjön i södra delen av Stockholms län med en mycket viktig funktion för rastande fåglar, särskilt under våren. Flera ovanliga fåglar finns där, bland annat Rörehöna och

Vattenrall, troligen länets största populationer. Östra Styran är utpekad som viktigt att bevara i kommunens naturinventering och bör ges någon form av skydd för att bevara värdena i området.

Koholmen

Området utgörs av representativa naturbetesmarker med lång kontinuitet och förekomst av art- och individrika växtsamhällen. Strandängarna och Sättrasundet är värdefulla för fågellivet. Delar av Koholmen är skyddad inom Natura 2000 (habitatdirektivet) och är utpekad som viktigt att bevara i kommunens Naturinventering.

Stockholms skärgård (yttre delen)

Riksintresseområdet är mycket stort och täcker in stora delar av Stockholms yttre skärgård. I Nynäshamns kommun är det områdena Öja-Landsortsdjupet samt Långö-Fifång-Södra Torö-Järflotta som berörs. Som sammanfattande värdeomdöme för hela riksintresseområdet nämns:

”Stockholms skärgård utgör ett världsunikt landskap med utomordentligt stora värden. Skärgårdslandskapet omfattar mer än 30 000 öar och präglas av vackert slipade granit-/gnejsklippor, en sparsam men intressant växtlighet, ett rikt fågelliv samt värdefulla brackvattenmiljöer. Skärgårdsområdet är en övergångszon till högre salthalt söderut och utgör nordligast utbredningsområde för ett antal marina arter. Variation av exponering och hydrografi inom området ger stor variation i artförekomst/artsammansättning - mångsidighet. Genom områdets orördhet och vidsträckta areal utgör det ett viktigt referensområde. Utskärgården bär spår av gammal kulturpåverkan. Området har utomordentligt stora värden och är intensivt utnyttjat av det båtburna friluftslivet. Fågellivet präglas av dykänder och måsfåglar, med ejdern som karaktärsfågel. Skärgården utgör landets starkaste fästen för havsörn.

Öja-Landsortsdjupet

Öja är känt för sina fågelsträck och är en av skärgårdens förnämsta fågellokaler med många arter. På fågelstationen Landsort ringmärks 9 000 fåglar per år och ön är av internationell betydelse för rastande alfågel. Stora delar av Öja är oexploaterad och ön har en intressant flora med många utskärgårdsarter. Gunnarstenarna är på samma sätt som Öja en av skärgårdens finaste fågellokaler med många arter och mycket hög fågeltäthet. Landsortsdjupet, Östersjöns djupaste del, med största djup om cirka 460 m, ligger sydost om Nynäshamn och är ett viktigt referensområde för marin forskning (även internationellt). Ön Öja är skyddad som naturvårdsområde, Gunnarsstenarna ingår i Järflotta naturreservat.

Långö-Fifång-Södra Torö-Järflotta

Grönsö-/Kråkskärsarkipelagen: Området är som helhet av högsta värde, främst genom ädellövbestånd med rik lundflora samt det särpräglade, kalkpåverkade växt- och djurlivet på ön Karta (starkt påverkad av tidigare kalkbrytning). Mycket stora värden är också knutna till sedan längre tid fritt igenväxande blandskog. Mindre öar i området hyser en rik fågelfauna. Skogsmarken på ön Fifång är relativt opåverkad av modernt skogsbruk och hyser ett värdefullt växt- och djurliv. Bl. a. finns här många lundarter. Den i länet ovanliga sodaörten växer på ön. En speciell sandflora med bl.a. några sällsynta björnbärsarter finns i området. Södra delen av Torö har internationell betydelse för rastande alfågel. I skärgårdsområdet finns också flera och viktiga lekrområden för strömming. Torös sydvästspets Ören består av en stor isälvsavlagring med bland annat ett stort

klapperfält och tallhed. Södra delen av Järflotta är delvis uppbyggt av sandavlagringar som bildades under den senaste inlandsisens avsmältning, där den, tillsammans med Sandön, kan utgöra en länk mellan den mellansvenska israndzonen och dess finländska motsvarighet Salpausselkä. Den här typen av israndavlagring är ovanlig i Stockholms skärgård. Sandön är den i särklass största av dem men även sandavlagringarna på Järflotta är betydande. Järflotta har tallbevuxna hällmarker och sandhedar samt lövskogar med rikt fågelliv.

Fem områden är skyddade som naturreservat: Fifång, Revskär, Reveludden, Ören och Järflotta.

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Sverige och övriga EU-länder ska se till att nödvändiga bevarandeåtgärder vidtas i områdena enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Natura 2000-områden utgör riksintressen enligt Miljöbalken 4 kap 1 § och omfattas även av bestämmelser om områdesskydd enligt 7 kap 27, 28 och 28a §§ MB.

I Nynäshamns kommun finns elva Natura 2000-områden varav nio sammanfaller med naturreservat. Områdets beskrivs nedan. För en mer ingående beskrivning hänvisas till områdenas olika bevarandeplaner som enklast hittas i Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur:

<https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Morakärren

Området Morakärren är skyddat genom art- och habitatdirektivet. Området ligger i kommunens nordvästra del, cirka en kilometer norr om Fituna, och utgörs av en lövsumpskog. Lövsumpskogen ligger i en svacka nedanför en grundvattenförande isälvsavlagring, vilket innebär att näringsrikt grundvatten tränger upp på flera ställen och bildar flera källor och små bäckar, som så småningom rinner samman i en bäck som mynnar ut i Moraviken. I den nedre delen av kärret skär bäcken stundom djupt ner i marken. Lövsumpskogen har inslag av delvis gammal gran och björk. Klibbal, ofta med sockelbildning, förekommer inom hela objektet. I bottenskiktet är artrikedomen stor bland mossor. Även kärlväxtfloran är förhållandevis artrik. Området har inget ytterligare skydd.

Engården

Engården är skyddat via både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet och ingår i Engårdens naturreservat. Området ligger i kommunens nordöstra delar cirka en kilometer öster om Lundby. Engården är ett stort kuperat barrskogsområde med varierande trädskikt och vegetationstyper. Delar av området är av barrnatturskogs karaktär och inom reservatet finns ett tiotal nyckelbiotoper. I sydost övergår barrskogen i Tranmossen som avvattnas via Långsättraån. Området är framför allt värdefullt för sin rika kryptogamflora men här har även en rad andra sällsynta arter påträffats.

Borgberget

Borgberget är skyddat via art- och habitatdirektivet och ingår i Slätmossen-Borgbergets naturreservat. Området är beläget strax 4 kilometer öster om Grödbby. Själva borgen, som är från 700-900-talet, är ett magnifikt exempel på hur en sådan var uppbyggd till sin grund för att kunna erbjuda ett gott skydd åt befolkningen. Området utgörs av en mosaikartad uppdelning av olika skogstyper där barrträden dominerar. Naturvärdena inom objektet är främst knutna till områdets

storlek, mångformighet och orördhet. Här finns en flerskiktad granskog med tallhällmarker på bergbunden mark i anslutning till en mosse. I nord-sydlig riktning rinner ett bäckdråg ner till mossen. I anslutning till Borgberget, främst öster där om, finns naturskogsområden med granskog och hällmarkstallskog. Träden är bitvis rikligt bevuxna av hänglavar. Många döda träd står kvar i form av torrakor, men det finns också många liggande lågor. Här finns också våtmark och mosse.

Slätmossen

Slätmossen är skyddat via art- och habitatdirektivet och ingår i Slätmossen-Borgbergets naturreservat. Området ligger knappt två kilometer öster om Gröby. Mossen består av flera mosspartier som är åtskilda från varandra av kärrstråk samt tre större fastmarksholmar i mossen, bl.a. med berghällar som går i dagen. Mosseplanen är skogstäckta med tall och i fältskiktet förekommer skvattram, odon, blåbär, lingon, rosling etc. I nordost är mosseplanet av mer öppen karaktär och de tallar som finns här är mer av martalltyp.

Häringe-Hammersta

Delar av Natura 2000-området ligger i Nynäshamns kommun. Området är skyddat via art- och habitatdirektivet och ingår i Häringe-Hammersta naturreservat. Häringe-Hammersta ligger i kommunens nordöstra hörn, mot gränsen till Haninge kommun. Området har en utpräglad topografi som karaktäriseras av nord och sydgående bergryggar med mellanliggande slättmarker. Inom Natura 2000-området har ädellövskogar samt bergsbranter pekats ut som särskilt bevarandevärda. Ädellövskogen inom objektet har en mycket lång kontinuitet vilket är förklaringen till den osedvanligt rika mångfalden. Lövträden förekommer i stora mängder i flera olika åldersklasser. Flera av lövträden är grova och hyser en rik epifytisk lavflora, men det finns även klenare undertryckta lövträd som är artrika på lavar. Området har många intressanta fynd av lavar, mossor, vedsvampar samt insekter kopplade till död ved.

Koholmen

Koholmen är en långsträckt skärgårdsö, belägen mellan Mörkö och Lisö i kommunens västra del. Natura 2000-området utgörs av holmens nordöstra sida och är skyddat via art- och habitatdirektivet. Området är utpekade för sin delvis trädbevuxna strandäng och gräsmark som är mycket viktiga för fågellivet, både som häckningsplats och rastplats under stora delar av året. Den öppna marken har även höga botaniska värden med arter typiska för äldre betesmarker. Många av träden är mycket grovvuxna, likaså flertalet enbuskar Här och var finns grupper av hassel och en del av dessa har nästintill trädkaraktär och är mycket grova.

Käringboda

Käringboda är en halvö belägen strax väster om Nynäshamn. Området är skyddat via art- och habitatdirektivet och ingår i Käringboda naturreservat. Området är starkt kuperat, med bergryggar i nord-sydlig riktning med skyddade bördiga dalgångar där emellan. Bergen består av karga hällmarker och tallhedar medan rik vegetation finns i dalarna. De större dalarna är uppodlade och här bedrivs vallodling eller bete. I området finns en stor variation av utpekade livsmiljöer som exempelvis laguner, strandängar vid Östersjön, fuktäng, alvar, taiga, nordlig ädellövskog, trädklädd betesmark och silikatbergbranter. I området finns ett rikt fågelliv, stora grova ekar med förekomst av ekoxe, flertalet vikar med stort marinbiologiskt värde. Jordbruk bedrivs fortfarande i delar av området.

Järflotta

Järflotta är en ca 700 hektar stor mellanskärgårdsö 6 km söder om Nynäshamns tätort. Området är skyddat via art- och habitatdirektivet och ingår i Järflotta naturreservat. Ön är sparsamt bebyggd med endast ett fåtal året runt-boende. Natura 2000-området består av två separata delområden längs öns södra kust samt ett område, Valsviken, i den nordöstra delen. Dessutom ingår de två mindre öarna Lökviksholmarna som ligger strax öster om huvudön. Sandstränder som de på Järflotta är ovanliga i Stockholms skärgård varför dessa är av högt intresse i regionen. Stränderna hyser en flora med en intressant växtgeografisk dynamik samt en särpräglad insektsfauna. På Järflotta, samt på skären intill, finns också en rik fågelfauna. De grunda vikar och vattenområden som omger Järflotta är viktiga yngelområden för många fiskarter. I övrigt består största delen av ön av skog. Ett fåtal öppna jordbruksområden finns också i de centrala delarna.

Reveln-Kolguskär

Reveln-Kolguskär är skyddat via art- och habitatdirektivet och består av två delområden, västra delen av naturreservatet Ören (strandremsan) i söder och naturreservatet Reveludden i norr. Hela halvön Ören är en mäktig isälvsavlagring och Natura 2000-området utgör den västra och nordvästra delen av denna. Natura 2000-området gränsar i öster till skogsmark och i väster till Östersjön. Området är betydelsefullt som sträckfågellokal och mellan juli och september rastar flera vadararter här regelbundet, till exempel de i länet mindre vanliga arterna myrspov och kustsnäppa. I området finns små exempel på livsmiljöer som är ovanliga i länet. Flacka sandiga kuster med sandstränder och tångvallar finns dock i mycket större omfattning och med större naturvärden i andra delar av landet. Naturvärdet är här främst knutet till de hävdade gräsmarkerna på Reveludden. Dessa lockar rastande fåglar under höst och vår och här finns hävdpräglad vegetation på torr, fuktig och blöt sand.

Gunnarstenarna

Gunnarstenarna, sydost om Järflotta, är skyddat via fågeldirektivet och består av sex större öar samt ett antal mindre skär. Området ingår i Järflotta naturreservat och är fågelskyddsområde. Alla öar är kala klippöar med lågvuxen buskvegetation i sänkorna. Ögruppen är en av skärgårdens finaste fågellokaler med många arter och hög fågeltäthet. Tidigare fanns en av landets större kolonier av skrântärna i området. Denna är emellertid helt övergiven. Här finns en av länets större kolonier av tordmule och en liten koloni tobisgrissla. Det finns även gott om silvertärna som utpekats i fågeldirektivet. Andra häckande arter som iakttagits är havsörn, större strandpipare, roskarl, gravand och svärta. Silltruten, som sedan 70-talet minskat kraftigt i Sverige häckar också på öarna. År 2005 skedde också den första bekräftade häckningen av sillgrissla.